

Dit jaar is er onrust ontstaan in Nederland over het toepassen van grond en baggerspecie in voormalige zandwinplassen.¹ Er was met name onrust over "ernstig" verontreinigd baggerslib dat vanuit het buitenland zou zijn aangevoerd en de toepassing van bodemvreemd materiaal, omdat er in de omgeving van de verondieping veel zwerfafval werd gezien. Dit leidde dit jaar opnieuw tot Kamervragen.²

Toepassen grond en baggerspecie in voormalige zandwinplassen

Wilbert Kroon

Trefwoorden:

- **Baggerspecie**
- **Besluit Bodemkwaliteit**
- **Verondiepen zandwinplassen**

Mr. W.B. Kroon

Advocaat bij Kroon de Keijzer Advocatuur te Breda (wkroon@kroon-dekeijzer.nl)
Tel. 076-5310375

De discussie over de toepassing van vrijkomende grond en baggerspecie in voormalige zandwinplassen is niet nieuw.³ Die discussie heeft geleid tot het instellen van de commissie Verheijen die in 2009 haar advies heeft uitgebracht. Dat advies is gepubliceerd in juni 2009⁴ en is voor de praktijk uitgewerkt in de Handreiking herinrichten van diepe plassen.⁵

REACTIE OP KAMERVragen

In de beantwoording van de Kamervragen heeft mevrouw Veldhoven, de huidige Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, onder meer aangegeven dat het Besluit bodemkwaliteit hergebruik van grond en baggerspecie onder bepaalde condities mogelijk maakt terwijl tegelijkertijd de bodem en het oppervlaktewater wordt

beschermd. Omdat de vraag naar grond en baggerspecie groter is dan het aanbod uit de nationale watersystemen wordt er ook grond en baggerspecie uit het buitenland aangevoerd.

Wanneer de grond en baggerspecie voldoet aan de eisen uit het Besluit bodemkwaliteit zijn volgens haar de effecten op het oppervlaktewater en het grondwater aanvaardbaar. Dat standpunt lijkt goed houdbaar en ook dat grond en baggerspecie die uit het buitenland afkomstig is aan dezelfde kwaliteitseisen moet voldoen als grond en baggerspecie die afkomstig is uit Nederland.

Als er een melding wordt gedaan voor het toepassen van grond of baggerspecie wordt die getoetst aan de algemene eisen en zorgplicht van het Besluit bodemkwaliteit en wordt ook getoetst aan de Circulaire en de Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen. Op basis daarvan wordt beoordeeld of de milieu hygiënische gevolgen voor de bodem het oppervlaktewater en het grondwater aanvaardbaar zijn en de herinrichting voldoet aan de wettelijke eisen.

MAATSCHAPPELIJKE ONRUST

Ondanks dit toetsingskader ontstaat er toch regelmatig maatschappelijke onrust bij het toepassen van grond en baggerspecie in voormalige zandwinplassen. Dit toepassen of verondiepen wordt door de tegenstanders doorgaans aangemerkt als het storten van vervuild slib of het dumpen van verontreinigd materiaal in een voorheen "schone" zandwinplas.

Zoals uit de publicaties over deze onrust blijkt, lijkt die onrust te starten dan wel te worden vergroot als omwonenden zwerfaf-

val tegenkomen en vervolgens horen dat de baggerspecie (licht) verontreinigd is en (daarenboven) uit het buitenland afkomstig is. Ook twifelen zij er dan (daarom?) aan of het bevoegde gezag voldoende toezicht houdt.

BODEMVREEMD MATERIAAL

Op grond van artikel 34, tweede lid van het Besluit bodemkwaliteit is het, in beginsel, mogelijk grond en baggerspecie toe te passen die is vermengd met ten hoogste 20 gewichtspercenten bodemvreemd materiaal. Wat precies onder bodemvreemd materiaal moet worden verstaan, is niet goed gedefinieerd. In de Nota van toelichting bij het Besluit bodemkwaliteit⁶ wordt daarover opgemerkt dat in grond en baggerspecie ook bodemvreemd wordt aangetroffen, zoals mineralen, niet-natuurlijke bestanddelen (puin, vliegias, slakken) en niet-mineralen, niet-natuurlijke bestanddelen (glas, plastic, behandeld hout).

Bij bodemvreemd materiaal gaat het volgens de Nota van toelichting om "materiaal dat al in de bodem zit als het wordt afgegraven. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat er bodemvreemd materiaal in grond of baggerspecie wordt bijgemengd". Het vorenstaande betekent dat er bij het uitbaggeren van baggerspecie of het ontgraven van grond bijvoorbeeld ook plastic, puin en hout kan worden "mee-ontgraven" en dat dat dus in beginsel ook mag worden toegepast. Dit betekent dus dat een vijfde van het gewicht van het toe te passen materiaal bijvoorbeeld uit hout en plastic kan bestaan.

AANPASSEN EISEN BODEMVREEMD MATERIAAL

Als visueel bodemvreemd materiaal wordt aangetroffen of waarneembaar is dat dat wordt toegepast, leidt dat tot onrust in de omgeving en tot het vermoeden van illegaal storten van afval.

Artikel 34 lid 3 van het Besluit bodemkwaliteit bepaalt: “Op grond van milieuhygiënische overwegingen kunnen onze Ministers voor een toepassing van grond of baggerspecie een lager gewichtsperscentage bodemvreemd materiaal vaststellen dan genoemd in het tweede lid en hierover en over soorten toegestaan bodemvreemd materiaal nadere regels stellen”.

De Ministers kunnen van deze bevoegdheid gebruik gaan maken door het gewichtsperscentage toe te staan bodemvreemd materiaal voor bepaalde soorten bodemvreemd materiaal terug te brengen en/of gebruik van bepaald bodemvreemd materiaal zelfs te verbieden.

In de praktijk lijken professionele partijen inmiddels ook hun verantwoordelijkheid te nemen, waarschijnlijk ook geschrokken van de maatschappelijke onrust. Zo is in de Koorwaardplas na reacties op social media, afval op het water verwijderd, door middel van een drijfscherm.⁷

Daarnaast blijkt uit een recent bericht uit De Gelderlander dat ILT en de gemeenten, op basis van de ontstane maatschappelijke onrust, streng zijn gaan controleren op de herkomst van vervuild slib bij plassen uiterwaarden van rivieren. De wethouder van de gemeente West Maas en Waal laat in die krant dan ook weten: “Het heeft alles te maken met al het zwerfafval dat langs de Maas is aangetroffen en de maatschappelijke onrust die hierover is ontstaan”.⁸

STANDPUNT STAATSECRETARIS

Op 13 juni 2018 heeft de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat voorafgaande aan een debat over het importeren “het importeren en dumpen van vervuilde grond in diepe plassen” aan de voorzitter van de Tweede Kamer laten weten dat zij het van belang vindt dat het mogelijk blijft om grond en baggerspecie in te zetten om diepe plassen te kunnen verondiepen daar waar dit duidelijk bijdraagt aan de natuurwaarde en de maatschappelijke functie van de plas, bijvoorbeeld voor recreatie.

Tegelijkertijd roept volgens haar de recente sterke stijging van de inzet van de uit het buitenland geïmporteerde grond voor deze toepassing in combinatie met incidenten

wel de vraag op of de bestaande kaders in wet- en regelgeving en het toezicht daarop, samen voldoende waarborg bieden dat deze ingrepen in de praktijk ook leiden tot positieve effecten voor natuur- en milieu.

De staatssecretaris kondigde daarbij aan dat zij bij een evaluatie zo nodig bestaande specifieke kwaliteitseisen zal actualiseren en zal onderzoeken of het nodig is het maximale percentage bodemvreemd materiaal dat bij een dergelijke verondieping kan worden ingebracht te beperken.

Inmiddels heeft de staatssecretaris op 6 november 2018 in een brief aan de Tweede Kamer over de gezamenlijke aanpak van plastic zwerfafval in rivieren⁹, laten weten dat zij ook voornemens de zorgplicht uit artikel 7 van het Besluit bodemkwaliteit te concretiseren omdat is gebleken dat er in diepe plassen partijen grond en baggerspecie zijn toegepast die met grote hoeveelheden plastics zijn verontreinigd.

In de Regeling bodemkwaliteit zal worden opgenomen dat bij toepassing van grond en baggerspecie alleen sporadisch ander bodemvreemd materiaal dan steenachtig materiaal of hout mag voorkomen. Er zal dus zorgvuldig moeten worden ontgraven en eventueel zal bodemvreemd materiaal daaruit moeten worden verwijderd voor zover dat redelijkerwijs kan worden gevergd. Ook de eigenaar van de grond en baggerspecie wordt erop gewezen dat hij zich ervan moet vergewissen dat hij aan de zorgplicht voldoet en de uitvoering van de werkzaamheden derhalve/zonnodig zal moeten controleren. Daarmee wordt bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving beter haalbaar.

De staatssecretaris gaat dus ingrijpen, wil het toezicht aanscherpen en vertrouwt er dus niet volledig op dat de marktpartijen voldoende maatregelen zullen treffen om zwerfafval te voorkomen.

Ten slotte kondigt de staatssecretaris nog aan om in november 2018 de Kamer te informeren over de uitkomst van de evaluatie naar de wettelijke kaders van de verondieping van diepe plassen en de verder te nemen stappen.

AFRONDING

Het Besluit bodemkwaliteit biedt naar de opvatting van de staatssecretaris in de praktijk nog te veel onduidelijkheid waardoor in grond en baggerspecie bodemvreemd materiaal zoals plastics en piepschuim in grote hoeveelheden worden toegepast. Dat is dan ook reden dat zij voornemens is op korte termijn de voorwaarden waaronder bodem-

vreemd materiaal mag worden toegepast aan te scherpen en daarmee de zorgplicht uit het Besluit bodemkwaliteit te concretiseren.

Of er nog nadere stappen worden gezet hangt af van de uitkomsten van de evaluatie naar de wettelijke kaders van het verondiepen van diepe plassen waar de staatssecretaris de Kamer in november 2018 zal informeren. Die informatie was ten tijde van het schrijven van dit artikel nog niet bekend maar zou dus nog tot aanvullende (kwaliteitseisen) aan toe te passen grond en baggerspecie kunnen leiden.

NOTEN

1. *Zie bijvoorbeeld: Ernstige zorg over de mogelijke stort vervuild slib van RTV Zwolle* <https://www.rtvoost.nl/nieuws/298215/Zorgen-in-Zwolle-over-mogelijke-stort-vervuild-slib-in-Bomhofsplas>, *Wordt Nederland het afvoerputje van vuile grond uit het buitenland*, artikel uit de Volkskrant d.d. 9 april 2018 <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/wordt-nederland-het-afvoerputje-van-vuile-grond-uit-het-buitenland~bf607bfb/> en *Vervuilde grond uit Nederland massaal gedumpt in Nederlandse plassen uit De Gelderlander* d.d. 26 maart 2018.
2. *Kamervragen Dik-Faber van 24 april 2018*.
3. *Zie bijvoorbeeld mijn artikel in Bodem Toepassing van grond en baggerspecie*, blz. 36-37, februari 2012.
4. *Juni 2009, Toepassen van grond en baggerspecie, hoofdrapport*, zie www.rijks-overheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/06/05/adviesdeskundigencommissie-zandwinputten-hoofdrapport.html.
5. *Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen, december 2010*, www.rws-leefomgeving.nl en de *Circulaire herinrichten van diepe plassen*, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0029248/2010-12-24>.
6. *Nota van Toelichting op het Besluit bodemkwaliteit*, blz. 26.
7. <https://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/natuur-en-landschap/nieuws-natuur-en-landschap/2018/koornwaardplas-ligt-er-weer-netjes-bij>.
8. *“Dwangsom en schip teruggestuurd: meer controle dumpen vervuild slib”, De Gelderlander 18 oktober 2018*,
9. *Brief aan Tweede Kamer 6 november 2018*, <https://www.rijks-overheid.nl/regering/bewindspersonen/stientje-van-veldhoven/documenten/kamerstukken/2018/11/06/gezamenlijke-aanpak-plastic-zwerfafval>.